

ZAŠČITA INTERESOV ZAPOSLENIH V PREVZEMNIH POSTOPKIH PO PRAVU EU IN IZVEDBENEM SLOVENSKEM PRAVU

Janja Hojnik*

UDK: 349.2:347.733:061.1EU(497.4)

Povzetek: Članek prikazuje obstoječo ureditev sodelovanja delavcev pri odločanju o prevzemih, možnosti, ki jih daje, kakor tudi pomanjkljivosti. V prvem delu članek presoja ureditev na ravni EU, v drugem delu pa izvedbeno slovensko ureditev. V okviru slednje je avtorica opravila empirično raziskavo med predsedniki svetov delavcev sedmih slovenskih podjetij, ki so bila v zadnjem času predmet prevzema, iz česar je mogoče dobiti vpogled v praktične vidike vloge predstavnikov delavcev v okviru prevzemnih postopkov. Avtorica zaključuje, da obstoječa ureditev delavskih pravic do obveščenosti o prevzemu delavcem ne daje zadostnega zagotovila, da bodo zaščiteni pred tveganji spremembe delovnih pogojev in odpuščanji. Namesto tega so večinoma pasivni opazovalci postopkov in sprememb, katerih primarni cilj je zadostiti interesom delničarjev.

Ključne besede: prevzem, interesi delničarjev, pravilo nevtralnosti uprave, interesi delavcev, informiranje, EU, direktiva, Marccusovo poročilo

PROTECTION OF INTERESTS OF EMPLOYEES IN TAKEOVER PROCEDURES UNDER THE EU LAW AND ITS IMPLEMENTATION UNDER THE SLOVENIAN LAW

Abstract: The article analyses current regulation of workers' participation at takeover procedures, the possibilities offered as well as its shortcomings. In the first part the article discusses regulation at EU level and in the second part the relevant Slovenian regulation. As the latter is con-

* Janja Hojnik, doktorica pravnih znanosti, izredna profesorica na Pravni fakulteti Univerze v Mariboru, janja.hojnik@um.si

Janja Hojnik, PhD, Associate Professor at the Faculty of Law, University of Maribor

cerned, the author performed an empirical study among works councils' presidents of seven Slovenian companies, which have recently been engaged in takeover procedures, which gives an insight into practical aspects of workers representatives' role under takeover procedures. The author concludes that the existing regulation on workers' rights to be informed on takeover does not provide sufficient guarantee to workers in terms of their protection from risk of change of working conditions and redundancies. Instead they are mostly passive observers of procedures and changes, which predominantly aim at meeting the shareholders' interests.

Keywords: *takeover, shareholders' interests, board neutrality rule, workers' interests, information, EU, directive, Marccus report*

1. UVOD

Evropska komisija je s poročilom o izvajanju direktive o prevzemih sprožila diskusije o možnostih za povečanje vloge zaposlenih pri sprejemanju odločitev v prevzemnih postopkih gospodarskih družb. Obstoječa direktiva in slovenski Zakon o prevzemih namreč zaposlene v teh postopkih postavljata na stran in v prvi vrsti sledita interesom delničarjev, kar ne ustreza siceršnjim poudarkom o družbeno odgovornem delovanju gospodarskih družb.¹ Članek prikazuje obstoječo ureditev sodelovanja delavcev pri odločanju o prevzemih, možnosti, ki jih daje, kakor tudi pomanjkljivosti. V prvem delu članek presoja ureditev na ravni EU, v drugem delu pa izvedbeno slovensko ureditev. V okviru slednje je avtorica opravila empirično raziskavo med predsedniki svetov delavcev sedmih slovenskih podjetij, ki so bila v zadnjem času predmet prevzema, iz česar je mogoče dobiti vpogled v praktične vidike vloge predstavnikov delavcev v okviru prevzemnih postopkov.

¹ Glej Sjøfjell B., A Sustainable Takeover Regime? The Potential Reform of the Takeover Directive in a Sustainable Development Perspective, European Company Law, 2012, dostopno na: <http://ssrn.com/abstract=2098852>.

2. DIREKTIVA EU O PREVZEMIH V LUČI DRUŽBENE ODGOVORNOSTI PODJETIJ

2.1. Dolgotrajno sprejemanje direktive kot odraz bitke med različicami kapitalizma

Napetosti med različnimi interesi, ki se pojavljajo v okviru prevzemnih postopkov – interesi delničarjev in drugih deležnikov (zlasti zaposlenih) – so razvidne že iz dolgotrajnih pogajanj, ki so vodila do sprejema Direktive EU o prevzemih.² Potreba po harmonizaciji evropske zakonodaje na tem področju se je namreč pokazala že v 70. letih prejšnjega stoletja in Evropska komisija je povabila profesorja Penningtona, britanskega strokovnjaka za pravo družb z Univerze v Birminghamu, da pripravi poročilo o prevzemih³ ter osnutek predloga zakonodaje za to področje. Čeprav je Pennington predvidel posamezne določbe o obveščanju in posvetovanju z delavci, je poudarek njegovega poročila na odpravljanju zlorab in zaščiti »zasebnih interesov«, zlasti interesov delničarjev in imetnikov obveznic. Glede na avtorjevo »poreklo« to ne preseneča, saj je bil Pennington pod vplivom liberalne anglo-saksonske tradicije zaščite delničarjev.

Evropska komisija je v Beli knjigi o dokončanju notranjega trga iz leta 1985 predstavila svojo namero po predlaganju direktive o prevzemnih ponudbah, čemur je leta 1989 sledil dejanski predlog Trinajste direktive o prevzemih.⁴ V skladu s Penningtonovim poročilom je predlog zasledoval cilj harmonizacije pravil s tega področja med državami članicami in se pri tem pretežno naslanjal na britanski "*City Code on Takeover and Mergers*". Dogovor o takšni harmonizaciji pa je bilo izjemno težko doseči, upoštevajoč znatne razlike med državami članicami, kar zadeva kapitalske trge, režime korporacijskega upravljanja in politično kulturo. Diskusije glede zadnjega predloga, ki ga je Komisija podala leta 2001, je v Evropskem parlamentu usmerjal nemški poslanec Lehne, ki je zagovarjal ustrezno zaščito delavcev v direktivi. To so mnogi razumeli kot »*napad na kapitalizem*« in ne kot harmonizacijo prevzemne zakonodaje držav članic.⁵ Nemške družbe, kot sta Volkswagen in DaimlerChrysler, so predlog direktive videle kot grožnjo

² Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2004/25/ES z dne 21. aprila 2004 o ponudbah za prevzem, *UL L 142, 30.4.2004, str. 12–23*.

³ Pennington R.R., Report on Takeover and Other Bids, COM 1974, Doc XI/56/74.

⁴ Uradni list 1989, C64, str. 8.

⁵ Callaghan H., Hopner M., European Integration and the Clash of Capitalism: Political Cleavages of Takeover Liberalization, *Comparative European Politics*, vol. 3, 2005, str. 307.

njihovi neodvisnosti ter sistemu delavske participacije. Nemški sindikati pa so nasprotovali »uvozu« angleškega prava, upravljanja in organizacije podjetij.⁶ V nasprotju s tem pa je bilo mnenje takratnega komisarja Bolkensteina: »če želi Evropa resnično postati najbolj konkurenčno in sodobno gospodarsko območje, mora opustiti udobno namestitev v Renskem modelu in se podrediti strožjim pogojem anglo-saksonske oblike kapitalizma, v kateri so donosi, pa tudi tveganja, višja.«⁷ Predlog je v Evropskem parlamentu tesno padel, Callaghan in Hopner pa sta v svoji študiji ugotovila, da je 90% britanskih članov Evropskega parlamenta glasovalo za direktivo, preko 90% nemških članov pa proti. S tem so poslanci očitno varovali »lastne« oblike kapitalizma.⁸ Direktiva je bila končno sprejeta leta 2004 z rokom implementacije v maju 2006.⁹

Osem let po uvedbi te direktive je Evropska komisija izdala poročilo o uporabi direktive ter spremljajočo študijo, ki so jo pripravili v mednarodni pravni pisarni Marccus Partners. Oba dokumenta¹⁰ poudarjata potrebo po večji diskusiji o družbeni odgovornosti podjetij v okviru prevzemnih postopkov.

2.2. Delovanje v interesu družbe

Direktiva v členu 3 navaja temeljna načela, spoštovanje katerih morajo države članice zagotoviti tekom prevzemnih postopkov. Člen 3(1) direktive določa: »*uprava ciljne družbe mora delovati v interesu družbe v celoti in imetnikom vrednostnih papirjev ne sme odreči možnosti za odločitev glede vsebine ponudbe*«. Marccusovo poročilo glede tega poudarja, da je potrebno pojem »interesi družbe« nujno razlagati širše od zgolj interesov delničarjev.¹¹ Študija izpostavlja, da direktiva omenja zgolj dve kategoriji deležnikov, tj. zaposlene in lokalno skupnost, a v okvir pojma »družbe v celoti« bi morali vključiti tudi upnike, pogodbenike in

⁶ Clarke B., The Takeovers' Directive – a Meaningful Contribution to Stakeholders Rights in Europe, gradivo za GOODCORP meeting, 17-18 September, Brussels, 2013, str. 4

⁷ Bolkenstein F., Zeitfragen, Neue Zurichter Zeitung, 9 November 2002.

⁸ Callaghan H., Hopner M., cit. zg., str. 325.

⁹ Glej denimo Samec N., Vindiš J., Trinajsta direktiva o prevzemih: v pripravi nov ali popravljeni, zdaj zavrnjeni predlog, Pravna praksa, 2001, leto 20, št. 24, str. 5-9; Samec N., Delničarji bodo odločali: 13. direktiva o prevzemih družb, Pravna praksa, 2004, letn. 23, št. 18/19, str. 7-11.

¹⁰ Dostopna na: http://ec.europa.eu/internal_market/company/takeoverbids/index_en.htm.

¹¹ Marccus Partners, Study on Takeover Bids (odslej Marccusovo poročilo), dostopno na http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/takeoverbids/study/study_en.pdf, str. 37.

okolje. Predvsem pa je pomembno to, da Marccusovo poročilo izpostavlja, da so drugi deležniki razen delničarjev zelo slabo zaščiteni z direktivo.

Sodišče EU je glede tega sicer odločilo, da je potrebno splošna načela prevzemne direktive razumeti kot okvirna za države članice pri implementaciji te direktive in ne kot splošna pravna načela EU.¹² To pomeni, da ne dajejo neposredno izvršljivih pravic, kar obenem tudi daje državam članicam določeno avtonomijo pri natančni opredelitvi pomena teh načel. To potrjuje tezo Enriquesa, da se evropsko pravo družb izvaja »različno po državah članicah, odvisno od lokalne pravne kulture in predhodno veljavnimi korporacijskimi določbami.«¹³ Ker direktiva ne določa, kako naj se rešujejo konflikti med interesi delničarjev in deležnikov, Marccusovo poročilo priznava, da imajo države članice »nalogo določiti meje dovoljenega in prepovedanega.«¹⁴

2.3. Pravilo o nevtralnosti uprave

Direktiva o prevzemih v členu 9 državam članicam omogoča opcijsko določitev pravila nevtralnosti uprave. To pravilo poudarja primaren položaj delničarjev, saj le-tem daje pristojnost za sprejem končnih odločitev. Pravilo nevtralnosti uprave krepi pravice delničarjev nasproti drugim deležnikom, s tem, ko zmanjšuje možnosti za obrambo pred prevzemom. Ta zaščita naj bi delničarje kar se da spodbudila v investiranje in s tem prispevala k razvoju kapitalskih trgov. To pa naj bi vodilo do pozitivnih učinkov na konkurenčnost in rast, ki je koristna za vse deležnike.¹⁵

Nekateri kritiki pa menijo, da pravilo nevtralnosti uprave škodi interesom drugih deležnikov, saj bodo delničarji upoštevali zgolj lastne interese,¹⁶ medtem ko je od managerjev bolj realno pričakovati, da bodo upoštevali interese strank, s ka-

¹² Zadeva C-101/08, Audiolux, ZOdl. 2009, str. I-9823, točka 51.

¹³ Enriques L., EC Company Law Directives and Regulations: How Trivial Are They?, University of Pennsylvania Journal of International Economic Law, Vol. 27, issue 1 (2006), str. 17-19.

¹⁴ Marccusovo poročilo, str. 105.

¹⁵ Clarke, 2013, str. 8.

¹⁶ Davies P., Schuster E.-P., Van de Walle de Chelcke E., The Takeover Directive as a Protectionist Tool?, ECGI – Law Working Paper, No. 141/2010; Clarke B., Directors' Duties in a Changing World: Lessons from the CAdbury Plc Takeover, European Company Law, vol. 7(2010), str. 204.

terimi so sodelovali skozi leta, vključno z delavci, upniki in lokalno skupnostjo.¹⁷ Kljub slednjemu Marccusovo poročilo razkriva, da je kar 19 od 27 držav članic EU sprejelo pravilo nevtralnosti uprave v nacionalni implementacijski zakonodaji.¹⁸ Subjekti, ki so bili zajeti v Marccusovo raziskavo, so pretežno menili, da je pravilo prispevalo k odprtosti evropskega trga. Posledično je Evropska komisija pravilo označila za »relativen uspeh« v smislu njegove obsežne implementacije v nacionalne pravne rede in ne kaže namena, da bi pravilo po novem določila kot obvezno za vse države članice.¹⁹

2.4. Pravice delavcev do obveščeni in posvetovanja

Pravice delavcev do obveščeni in posvetovanja so bile določene v zgodnjem City Code-u, zato je tudi Penningtonovo poročilo predvidelo razkrivanje informacij glede lokacije poslovanja, nadaljnem zaposlovanju delavcev in posvetovanje s predstavniki delavcev.²⁰ Poročilo je tudi bolj radikalno delavskim predstavnikom dovolilo *»zahtevati od prevzemnika, da se z njim pogajajo z namenom doseči sporazum o ukrepih glede zaposlenih«* in če sporazuma ne bi bilo mogoče doseči, bi delavski predstavniki lahko v dveh mesecih od objave nepogojne ponudbe zadevo lahko predali arbitraži, ki bi nato odločila o ukrepih glede zaposlenih. Slednje ni bilo nikoli prevzeto v predlog direktive.

Sicer pa direktiva o prevzemih vsebuje nekaj določb, ki državam članicam nalagajo dolžnost upoštevanja interesov zaposlenih v okviru prevzemnih postopkov. Tako je denimo med splošnimi načeli direktive navedeno, da morajo imetniki vrednostnih papirjev ciljne družbe *»imeti na voljo dovolj časa in zadosti informacij za sprejem odločitve o ponudbi na podlagi zadostnega poznavanja dejanskega stanja; kadar uprava ciljne družbe svetuje imetnikom vrednostnih papirjev, mora **podati svoja stališča glede vpliva ponudbe na zaposlovanje, pogoje zaposlovanja in sedeže poslovanja družbe**«.*

Člen 6(3)(i) določa, da morajo biti v dokumentu o ponudbi med drugim razvidni tudi *»namen ponudnika glede prihodnjega poslovanja ciljne družbe in, če*

¹⁷ Marccusovo poročilo, str. 340.

¹⁸ Marccusovo poročilo, str. 3.

¹⁹ European Commission report on takeovers directive, dostopno na http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/takeoverbids/COM2012_347_en.pdf, str. 10.

²⁰ Clarke, 2013, str. 9.

ponudba nanj vpliva, družbo ponudnika, in glede varovanja delovnih mest njenih zaposlenih in vodstva, vključno z vsako bistveno spremembo pogojev zaposlovanja, in zlasti strateški načrti ponudnika za obe družbi in mogoče posledice za zaposlovanje in sedeže poslovanja družbe«. Člen 8(2) direktive zahteva, da države članice določijo razkritje vseh informacij in dokumentov, »tako, da so imetnikom vrednostnih papirjev vsaj v tistih državah članicah, na organiziranih trgih katerih so uvrščeni vrednostni papirji ciljne družbe, in predstavnikom zaposlenih ponudnika in ciljne družbe, ali če jih ni, zaposlenim samim, neovirano in takoj na razpolago.«

Člen 9(5) zahteva, da »**uprava ciljne družbe pripravi in javno objavi dokument o svojem mnenju o ponudbi in razlogih, na katerih temelji, vključno s stališči o učinkih izvedbe ponudbe na vse interese podjetja, še zlasti zaposlovanja, in o strateških načrtih ponudnika za ciljno družbo, in njihovih mogočih posledicah na zaposlovanje in sedeže poslovanja družbe (...). Uprava ciljne družbe obenem posreduje to mnenje predstavnikom svojih zaposlenih, ali če jih ni, zaposlenim samim. Kadar uprava ciljne družbe pravočasno prejme ločeno mnenje predstavnikov svojih zaposlenih o učinkih ponudbe na zaposlovanje, to mnenje priloži dokumentu.**«

Po padcu predloga direktive v Evropskem parlamentu leta 2001 pa je bila v direktivo vključena tudi določba člena 14, ki potrjuje, da direktiva ne posega v predpise glede informiranja in posvetovanja s predstavniki zaposlenih, in, če države članice to predvidijo, soodločanja z zaposlenimi ponudnika in ciljne družbe, ki jih urejajo ustrezne nacionalne določbe, zlasti tiste, sprejete v skladu z direktivami 94/45/ES, 98/59/ES, 2001/86/ES in 2002/14/ES. Namen te določbe je bil potrditi, da je tesna in učinkovita vključitev zaposlenih pomemben dejavnik ne le za uspešen prevzem, ampak tudi za ustrezen premislek o različnih interesih, v katere prevzem poseže.

Kljub tem določbam je pravna ureditev prevzemov v EU usmerjena bolj k delničarjem kot k zaščiti interesov drugih deležnikov. Temu je tako zato, ker je večina držav članic implementirala pravilo nevtralnosti uprave, pravilo obvezne ponudbe ter pravilo o iztisnitvi manjšinskih delničarjev. Določbe o obveščanju zaposlenih pa imajo zgolj manjšo vlogo, tako da je njihov vpliv omejen tudi, kjer nimajo uzakonjenega pravila nevtralnosti uprave.²¹ Marccusovo poročilo v tem pogledu tudi razkriva, da načelo o varstvu zaposlenih preko pravice do obveščenosti in

²¹ Marccusovo poročilo, str. 350.

njihova vključenost v prevzemni postopek za države zunaj EU ni značilno. Teh pravic namreč ne poznajo v Avstraliji, Kanadi, Kitajski, Indiji, Japonski, Rusiji, Švici in ZDA.²² Največ, kar se zahteva je, da se v prevzemni dokumentaciji razkrije namen glede zaposlenih v prevzemni družbi in učinki prevzema na slednje (to denimo velja v Avstraliji, Kanadi in na Kitajskem).

Kljub temu pa so vsi zastopniki delavskih interesov, ki jih je zajela Marccusova študija, menili, da določbe iz direktive o prevzemih glede varstva delavskih interesov niso ustrezne. Enako so menili tudi o izvajanju relevantnih določb direktive v praksi.²³ Delavski predstavniki so izrazili mnenje, da informacije glede zaposlovanja pogosto niso bile ustrezne. Pri tem velja pojasniti, da zlasti v primeru sovražnega prevzema ponudniku pogosto ni lahko podati ustreznih informacij o zaposlovanju, saj večkrat ne bo imel zadostnih informacij, da bi lahko podal zanesljive predloge v pogledu bodočega zaposlovanja. Predstavniki zaposlenih so tudi izrazili pripombo, da »posvetovalni postopek ni organiziran na zadovoljiv način«²⁴ ter da jim ni dano dovolj časa za odzivanje. Direktiva dejansko predvideva pravice delavcev do obveščeniosti, ne predvideva pa posvetovalnega postopka ali foruma, ki bi dal predstavnikom delavcev znatno težo. Poleg tega se odločitve glede zaposlenih dokončno izoblikujejo šele po koncu prevzemnega postopka. Direktiva sicer predvideva, da lahko delavci posredujejo svoja mnenja delničarjem prevzemnika, ki pa potem odločajo po prosti presoji in lahko pri prodaji delnic povsem prezrejo stališča delavcev.

3. ZAŠČITA INTERESOV ZAPOSLENIH V SLOVENSKI PREVZEMNI ZAKONODAJI

3.1. Slovenski zakon o prevzemih

Prvi slovenski zakon o prevzemih kot specialni zakon na področju prava družb je bil sprejet relativno zgodaj – leta 1997, tj. le štiri leta po sprejemu Zakona o gospodarskih družbah. Zakon o prevzemih je temeljil na britanskem “*City Code on Takeover and Mergers*”. V tem pogledu je Slovenija prehitela celo nekatere države z dolgo tradicijo na področju korporacijskega prava, ki so sicer veljale

²² Ibidem, str. 101.

²³ Marccusovo poročilo, str. 38, 116 in 120.

²⁴ Ibidem, str. 19.

za vzornice pri oblikovanju slovenske korporacijske zakonodaje, npr. Avstrijo in Nemčijo.²⁵

Direktiva EU o prevzemih je bila v slovenski pravni sistem implementirana z *Zakonom o prevzemih (ZPre-1)*, ki je začel veljati 11. avgusta 2006 in je bil do slej petkrat noveliran.²⁶ Ker je bil eden od osrednjih ciljev prevzemnega zakona implementirati direktivo o prevzemih, temeljita zakon in direktiva na številnih skupnih načelih, kot je enaka obravnava imetnikov vrednostnih papirjev, zagotavljanje obveščenih odločitev, zavarovanje interesov gospodarske družbe kot celote, zaščita delavcev relevantnih družb in druga. Zakon o prevzemih izvaja *Agencija za trg vrednostnih papirjev*, ki je bila vzpostavljena in deluje na osnovi *Zakona o trgu finančnih instrumentov* in ki predstavlja regulatorno in nadzorno oblast tako v smislu direktive o prevzemih kot direktive o prospektu.²⁷

V skladu s 4. členom slovenskega Zakona o prevzemih se postopek o prevzemnih ponudbah uporablja, če je ciljna družba javna družba in če se z njenimi delnicami z glasovalno pravico trguje na organiziranem trgu, pa tudi če je ciljna družba delniška družba, s katere delnicami se na organiziranem trgu ne trguje, če ima:

- na zadnji dan leta pred letom, ki je pomembno za presojo uporabe tega zakona, najmanj 250 delničarjev ali
- več kot 4 milijone evrov celotnega kapitala, ki je razviden iz zadnje javne objave letnega poročila te družbe.

Direktiva o prevzemih ureja zgolj prevzemne ponudbe za glasovalne vrednostne papirje gospodarskih družb v primerih, ko so vsaj določeni vrednostni papirji družbe sprejeti na borzo, a nacionalno pravo lahko razširi uporabo direktive tudi na vrednostne papirje, s katerimi se ne trguje na borzi. To je storil tudi slovenski Zakon o prevzemih.²⁸

²⁵ Kocbek M., Plavšak N., Pšeničnik D., Zakon o prevzemih, ZPre-1, GV Založba, Ljubljana, 2006, str. 28-29.

²⁶ Zakon o prevzemih (ZPre-1), Ur.l. RS, št. 79/2006, 1/2008, 68/2008, 10/2012, 38/2012, 56/2013.

²⁷ Direktiva 2003/71/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. novembra 2003 o prospektu, ki se objavi ob javni ponudbi ali sprejemu vrednostnih papirjev v trgovanje, *UL L 345, 31.12.2003, str. 64-89*.

²⁸ Knapič M., Dolžan J., Premk P., Chapter 28, Republic of Slovenia in Van Gerven D. (ur.), *Common Legal Framework for Takeover Bids in Europe*, Cambridge University Press, 2012, str. 202.

3.2. Varstvo interesov delavcev v okviru prevzemnih postopkov

Slovenski zakon o prevzemih je dosledno implementiral določbe direktive o prevzemih, ki se nanašajo na obveščanje delavcev in druge oblike udeležnosti pri sprejemanju odločitev. Prva relevantna določba za delavce je v tem pogledu 24. člen Zakona o prevzemih, ki se nanaša na **prevzemno namero**, ki določa, da mora prevzemnik pred objavo prevzemne ponudbe o tem, da namerava dati tako ponudbo, obvestiti agencijo, poslovodstvo ciljne družbe in organ, pristojen za varstvo konkurence, ter jo isti dan objaviti. Ob tem je določeno tudi, da **morata poslovodstvo ciljne družbe in prevzemnik o prevzemni nameri takoj obvestiti predstavnike delavcev, če teh ni, pa delavce**. Prevzemniki, ki dosežejo prevzemni prag, morajo obveznosti glede objave prevzemne namere izpolniti v treh delovnih dneh od dneva, ko doseže ta prag.

Nadalje 28. člen Zakona o prevzemih, ki določa podrobnosti o prospektu, določa, da mora prevzemnik objaviti prevzemno ponudbo hkrati s ponudbenim dokumentom najpozneje v 30 dneh in ne prej kakor v desetih dneh po objavi prevzemne namere. Prospekt mora vsebovati vse podatke, ki so potrebni, da imetniki vrednostnih papirjev oblikujejo ustrezno odločitev glede sprejema prevzemne ponudbe, vključno z navedbo namena prevzemnika glede prihodnjega poslovanja ciljne družbe in družbe prevzemnika, če prevzemna ponudba vpliva nanjo, **glede varovanja delovnih mest delavcev in poslovodstva, vključno z vsako spremembo pogojev zaposlovanja ter njegov strateški načrt za obe družbi z možnimi posledicami za zaposlovanje in sedež družbe**.

33. člen Zakona o prevzemih se nanaša na dostopnost prospekta in določa, da mora prevzemnik prospekt hkrati z njegovo objavo med drugim poslati tudi predstavnikom delavcev, če teh ni, pa delavcem takoj in brezplačno izročiti izvod prospekta.

34. člen Zakona o prevzemih določa podrobnosti o mnenju poslovodstva ciljne družbe in določa, da mora poslovodstvo ciljne družbe v desetih dneh od objave prevzemne ponudbe objaviti o njej svoje mnenje in ga utemeljiti. Mnenje o prevzemni ponudbi mora med drugim vsebovati oceno učinkov, ki jih bo morebitna izvedba prevzemne ponudbe imela na uresničevanje vseh interesov ciljne družbe, še zlasti zaposlovanje, ter oceno strateških načrtov prevzemnika za ciljno družbo in njihovih možnih posledic na zaposlovanje v njej in kraje opravljanja poslov, kakor so določeni v prospektu. Poslovodstvo ciljne družbe mora mnenje o prevzemni ponudbi hkrati z njegovo objavo posredovati predstavnikom de-

lavcev, če teh ni, pa delavcem. Če poslovodstvo ciljne družbe do dneva objave prejme ločeno mnenje predstavnikov delavcev o učinkih prevzemne ponudbe na zaposlovanje, mora to mnenje priložiti mnenju o prevzemni ponudbi. V drugih primerih ga mora objavi takoj po prejemu. Če so v mnenju o prevzemni ponudbi ali mnenju delavcev navedeni neresnični ali zavajajoči podatki, so osebe, ki so ga izdale ali sodelovale pri njegovi izdaji, solidarno odgovorne imetnikom vrednostnih papirjev za škodo, če so vedele ali bi morale vedeti za neresnično ali zavajajočo naravo podatkov.

Končno 72. člen Zakona o prevzemih, ki določa sankcije za kršitev prej opisane zakonodaje, predvideva, da se z globo od 4.000 do 40.000 evrov kaznuje pravna oseba, podjetnik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, če mnenja o prevzemni ponudbi hkrati z njegovo objavo ne posreduje predstavnikom delavcev, če teh ni, pa delavcem.

3.3. Udeležba delavcev v prevzemnih postopkih v slovenski praksi

Da bi dobili informacije o uporabi prej omenjenih pravil o udeležbi delavcev v okviru prevzemnih postopkov, je bila izvedena praktična raziskava. V prvi fazi raziskave je bila z uporabo internetnega mehanizma za kontaktiranje članov Slovenskega združenja svetov delavcev slednjim poslano vprašanje o tem, ali so bili (predsedniki svetov delavcev zadevnih družb) v času njihovega zadnjega mandata vključeni v prevzemni postopek. Deset predsednikov svetov delavcev je odgovorilo pozitivno. Slednjim so bila nato postavljena naslednja vprašanja:

1. Ali ste tekom prevzemnega postopka pridobili informacije o prevzemu? Ali ste prejeli informacije, ki so presegale navedbe iz dokumenta o prevzemni ponudbi?
2. Ali so prevzemni ponudniki napovedali zmanjšanje števila delovnih mest in zaprtje obratov – ali so običajno rekli, da »niso predvideni nobeni učinki na zaposlovanje«?
3. Kaj so predstavniki delavcev naredili s pridobljenimi informacijami? Ali so pripravili svoje stališče, naslovljeno na delničarje, ali kakršenkoli drug neformalni odziv?

Odzive na postavljena vprašanja so poslali s sveta delavcev Mure, Cetisa, Lekrika, Iskratel, Mladinska knjiga trgovina, Sava ter Zavarovalnica Maribor. Večina predsednikov svetov delavcev je izrazila zadovoljstvo z informiranjem delavskih

predstavnikov tekom prevzemnega postopka. To informiranje je večinoma sledilo zakonodajnim zahtevam in jih redko presegalo. Deloma je k temu prispevala gospodarska pomembnost nekaterih družb, zaradi česar so tudi mediji podrobno spremljali prevzem in obveščali javnost o tem. Prevzemniki so načeloma realno obveščali zaposlene glede števila zaposlitev po prevzemu. Pisna stališča svetov delavcev niso bila pogosta praksa, predstavniki delavcev so se s prevzemniki dobivali na sestankih, informacije pa so nato prenašali na zbor delavcev. Predsedniki sveta delavcev podjetij, ki so bila vključena v raziskavo, so večkrat izrazili mnenje, da tekom prevzemnega postopka niso imeli občutka, da bi lahko kakorkoli vplivali na potek dogodkov in odločitev. Določena izjema v tem pogledu je bila Sava, kjer so prodali dve hčerinski družbi češki gumarni ČGS as. V Savi so predstavniki delavcev postavili zahtevo, ki je bila pretežno izpolnjena, in sicer da v treh letih po prevzemu ne bo večjih odpuščanj ter da se vsaj prihodnjih deset let ohranijo razvojni in proizvodni obrati v Sloveniji. Udeleženosť zaposlenih pri odločanju o prevzemu je sicer seveda boljša v družbah, kjer imajo zaposleni svoje predstavnike v nadzornih svetih.

4. ZAKLJUČEK

Direktiva EU o prevzemih kot tudi slovenska implementacijska zakonodaja sta usmerjeni bolj k delničarjem kot k zaščiti interesov drugih deležnikov. Temu je tako zato, ker je večina držav članic implementirala pravilo nevtralnosti uprave, pravilo obvezne ponudbe ter pravilo o iztisnitvi manjšinskih delničarjev. Določbe o obveščanju zaposlenih pa imajo zgolj manjšo vlogo, tako da je njihov vpliv omejen tudi, kjer nimajo uzakonjenega pravila nevtralnosti uprave.

Glede slovenske zakonodaje ni opaziti odstopanj od določb direktive v zvezi s pravico delavcev do obveščenosťi v prevzemnem postopku. Kljub temu pa je mogoče ugotoviti, da je siceršnja raven pravic delavcev do udeleženosťi v postopkih odločanja v Sloveniji, ki jih zagotavlja Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju, višja od tiste, ki jo zagotavlja Zakon o prevzemih, ki delavcem daje predvsem pravico do obveščenosťi in skrbi za transparentnosť. Tako predstavniki delavcev nimajo praktičnih možnosti vplivati na odločanje v okviru prevzemnih postopkov, pa tudi če od prevzemnika dosežejo določene zaveze, slednje kasneje niso izvršljive, ampak jih lahko razumemo predvsem kot obliko izražanja namere.

Tako na ravni EU kot na slovenski ravni lahko torej zaključimo, da obstoječa pravna ureditev ne zagotavlja zadostne zaščite zaposlenih pred tveganji spremembe delovnih pogojev in odpuščanja po prevzemu. V kolikor bo Evropska komisija šla v postopke spreminjanja direktive o prevzemih, bi imeli predstavniki interesov delavcev novo priložnost zahtevati širše priznanje pomembnosti njihovega položaja v okviru prevzemnih postopkov in nadomestitev sedanjih načel informiranja in transparentnosti z bolj učinkovito udeležbo zaposlenih pri odločanju o bodočem razvoju gospodarske družbe.

LITERATURA, PRAVNI IN DRUGI VIRI

Seznam virov

- Direktiva 2003/71/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. novembra 2003 o prospektu, ki se objavi ob javni ponudbi ali sprejemu vrednostnih papirjev v trgovanje, *UL L 345, 31.12.2003, str. 64–89*.
- Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2004/25/ES z dne 21. aprila 2004 o ponudbah za prevzem, *UL L 142, 30.4.2004, str. 12–23*.
- Sodišče EU, zadeva C-101/08, Audiolux, ZOdl. 2009, str. I-9823.
- Zakon o prevzemih (ZPre-1), Ur.l. RS, št. 79/2006, 1/2008, 68/2008, 10/2012, 38/2012, 56/2013.

Seznam literature

- Bolkenstein F., Zeitfragen, Neue Zurichter Zeitung, 9. november 2002.
- Callaghan H., Hopner M., European Integration and the Clash of Capitalism: Political Cleavages of Takeover Liberalization, *Comparative European Politics*, let. 3, 2005, str. 307.
- Clarke B., The Takeovers' Directive – a Meaningful Contribution to Stakeholders Rights in Europe, gradivo za GOODCORP meeting, 17-18 September, Brussels, 2013.
- Clarke B., Directors' Duties in a Changing World: Lessons from the CAdbury Plc Takeover, *European Company Law*, let. 7(2010), str. 204.
- Davies P., Schuster E.-P., Van de Walle de Chelcke E., The Takeover Directive as a Protectionist Tool?, ECGI – Law Working Paper, št. 141/2010.
- Enriques L., EC Company Law Directives and Regulations: How Trivial Are They?, *University of Pennsylvania Journal of International Economic Law*, let. 27, št. 1 (2006), str. 17-19.
- European Commission report on takeovers directive, dostpno na http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/takeoverbids/COM2012_347_en.pdf.
- Knapič M., Dolžan J., Premk P., Chapter 28, Republic of Slovenia in Van Gerven D. (ur.), *Common Legal Framework for Takeover Bids in Europe*, Cambridge University Press, 2012, str. 202.
- Kocbek M., Plavšak N., Pšeničnik D., Zakon o prevzemih, ZPre-1, GV Založba, Ljubljana, 2006, str. 28-29.

- Marccus Partners, Study on Takeover Bids, http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/takeoverbids/study/study_en.pdf.
- Pennington R.R., Report on Takeover and Other Bids, COM 1974, Doc XI/56/74.
- Samec N., Delničarji bodo odločali: 13. direktiva o prevzemih družb, Pravna praksa, 2004, let. 23, št. 18/19, str. 7-11.
- Samec N., Vindiš J., Trinajsta direktiva o prevzemih: v pripravi nov ali popravljeni, zdaj zavrneni predlog, Pravna praksa, 2001, let. 20, št. 24, str. 5-9.
- Sjøfjell B., A Sustainable Takeover Regime? The Potential Reform of the Takeover Directive in a Sustainable Development Perspective, European Company Law, 2012, dostopno na: <http://ssrn.com/abstract=2098852>.

PROTECTION OF INTERESTS OF EMPLOYEES IN TAKEOVER PROCEDURES UNDER THE EU LAW AND ITS IMPLEMENTATION UNDER THE SLOVENIAN LAW

Janja Hojnik*

SUMMARY

The EU Directive on takeovers and also the respective Slovenian legislation were designed more to meet the interests of the shareholders than those of other stakeholders. This is due to the fact that most member states implemented the rule of neutrality of the management board, the rule of mandatory bid, as well as the rule of squeezing out minority shareholders. Provisions on informing employees have only a minor role; their impact is also limited where no neutrality rule of the management board has been enacted.

Slovenian legislation indicates no derogation from the provisions of the Directive regarding the right of the workers to be informed on the takeover process. Nevertheless, it can be concluded that the general level of workers' rights to participate in decision-making process provided by the Worker Participation in Management Act is higher than that provided by the Takeovers Act which mainly guarantees the workers the right to be informed and provides transparency. Thus the workers' representatives have no practical possibilities to influence decision-making within the takeover procedures; even if the transferee obliges itself to certain commitments, they are later not enforceable as they are primarily understood as a form of expressing intention.

Both at EU and Slovenian level can therefore be concluded that the existing legal regulation does not provide adequate protection of employees against risks of change of working conditions and redundancies after the takeover. If the European Commission decided to initiate proceedings of changing the directive on takeovers, the workers' representatives will get a new opportunity to

* Janja Hojnik, PhD, Associate Professor at the Faculty of Law, University of Maribor
janja.hojnik@um.si

demand a wider recognition of the importance of their situation within the take-over procedures, as well as a replacement of the current principles of information and transparency through a more effective participation of the employees in decision-making on the future development of the company.